

Latveeschi Awises.

No. 26.

Zettortdeenā 25. Juhni.

1864.

Jannas finnas.

Kreewu Awises „Gološ“ stahsta par muhsu Keisera un Keisereenes zessu no Kauneem lihds Brūhschu rohbeschahm tā: 27tā Kaunu bahnopē ebraukuschi Keisers tulikt pasunnis sawu weetneeki Warschawā generalu Berg un tam laipnigi rohku painedsis, tad ar sawu Keisereeni un angsteem behrueem gahjis gare saldatu rindehm un tohs schehligi sveizinajis. Maltiti pa-ehduschi Winni aibraukuschi us Brūhschu rohbeschahm. Gidluhnes bahnopē, nezik tahtu winnupuss rohbeschahm, Winnus apfweizinajuschi no Brūhschu lehnina suhtiti saldati un wirsneeki un kamehr wissas leetas sapakkajuschi Brūhschu eisenbahnes rattos, atskreljis ar eisenbahni generals Bergs ar weenu rohtu Kreewu gwardias un ar kahdeem kasakeem. Ar scheem saldateem schehligais Keisers lohti laipnigi isrunnajees un teem firsnigi patezees, ka tee tai gruhtā Pohlu dumpja laikā til stipri un gohdigī turrejuschees. Alri ar teem kasakeem laipnigi runnajis un teem labbu laimi wehlejis, ka nu buhshoht tas laiks nahjis, kur tee no gruhteeem karra darbeem warreshoht atpuhstees, jo nu pat effoht sunu dabbujis, ka Deews Winnu brahdam Leelwirstam Michailam Nikolajewitscham valihdsejis ir tahs bei-dsamahs Kaukasus kalna - lauschu tantas uswarreht. Nu tur buhshoht meers. Leelais pulks sanahkuschi Brūhschu ne warrejuschi deesgan isflaweht muhsu angsta Keisera un Keisereenes leelu laipnibu un arri isprezzatees par muhsu stalteem gwardias salda-

teem. Wisseem labbdeenas alderuschi un ar „urrah“ yawadditi Winni ar eisenbahni aiffrechuschi us Wahzsemmit.

Kissinge. No Kissinges muhsu Keisereene eschoht us Schwabakes weffelbas awotu un muhsu Keisers us kahdahm deenahm eschoht us Potodami un Berlini pee Brūhschu lehnina. Pa tam Eistreikeru keisers kahdas deenas bijis Karlsbahdē pee Brūhschu lehnina un nu atkal pahrnahjis sawā leela Viñnes pilfata.

Kreewuse mē effoht kahdi 2 tuhst. pilfati un scheem lihdsigas weetas, prohti: kahdi 600 ihsti pilfati, tahs zittas irr tickoi leelas un masakas sahdschas. Pee scheem naw peeskaititi tee pilfati un sahdschas muhsu Alustruma juhmallas gubernementis un Sibiriā.

Kreewuse mē. Mologas pilfata 28tā Maij iszehlees ugguns un 12 stundu laikā nodedsinajis 200 nammus un leelas bohtis. Kahds millions rublu effoht skahdes.

Pehterburga. 16tā Juhni pukszest trijos pehz puszdeenas, ne sunn zaun kahdu wainu, taits fudmallas pee Pehterburas, kur schaujamo pulveri taisa, pulveris eededsinajees un sprahgdamē breefmigu poystu padarrijis. 3 reises un pehz weerendel stundas wehl zettorto reisi til maktigi spēhris, ka wissu pilfatu satrizzinajis. No teem 300 zilwekeem, kas tur effoht strahdajuschi, 5 effoht tuhgalam bijuschi, 16 itt gruhti maitati, no scheem 2 mirruschi un wehl 50 kas ewainoti, irr nowesti lasaretē, no 3 zilwekeem naw

ne finnas. Pulks nammu, kas tuwumā bijuschi, woi pawisham nophostiti woi sadraggati. Zitti zilweki, kas strahdajuschi pee kahda dambja pulwera sudmallu tuwumā, eesweesti no ta leela spesreena uhdeni un zitti no teem noslikuschi. Ak zik bresmigi kas bijis redsoht scho nophostitu weetu un tohs saplohsitus likus un nabbaga sadegguschus un faspahtitus zilwelus!

Londone 13tā Juhni walstu weetneeki atkal bij fanakuschi, bet par Dahnu karri un Sleshwigu-Olsteini itt nebuht ne warrejuschi sa-eet weena prahā un tadeht fawas fanakschanas nobeiguschi ijschlibrueches un dewuschees us mahjahn. Jo Wahzsemneeki ne warrejuschi wehleht, ka Sleshwigu tà pahrdalla tà Dahni un Enlante gribb; arri schee divi itt nebuht ne gribbejuschi wehleht, lai Sleshwigas un Olsteines semmes paschas spreesch, woi Sleshwiga effoht pahrdallama un karsch lai nu effoht winna waldineek, woi Dahnu Kehnisch jeb Augustenburgas erzogs Bridris VIII., jeb zits kahds. Tapat arridsan Dahnis nebuht naw wehlejis, pehz Pruhfchi gribbeschanas pameeru faderreht wehl us pußegadda jeb ja maj us 2 mehnescuem. Tad nu waldineeku weetneeki weli tit ilgi irr isdarbojuschees, un tadeht 14tā Juhni tuhral atkal karsch eesahzees. Ar wissahm schahm walstu weetneeki darboschanahm Londonē tikkai to labbumu panakuschi, ka dabbujuschi redseht un atsht, Sleshwiga-Olsteine ne effoht pahrdallamas, taks effoht atschkirammas no Dahneem un leckamas appaksch fawa pascha waldineeka erzoga Bridrika VIII., ko no sirds gribboht wissa Sleshwiga un Olsteine par fawu waldineeku zelt un ka Londones protokols no 1852tra godda nu irr pagallam un nozelts. Tad nu Sleshwiga-Olsteine lohti preezajahs, ka no Dahneem tap-schoht gluschi atpestita un fawu paschu waldineeku dabbuhs; jo ar ozim ware redseht, ka Dahni ne speshschoht stiprus Pruhfchus un Eistreikerus winneht. Tomehr Dahni irr duhschigi us karri un til tuhral fahkuschi ar fawem karra-kuggeem aplenzeht Pruhfchi obstas Austruma juhra, bet nu arri Eistreikeri un Pruhfchi ne stahw dihkam, bet Eistreikeris pa tam lizzis atnahkt fawem karra-kuggeem no Widdus juhras, jo Pruhfim nezik naw to karra-kuggu. Arri Pruhfis kahdus karra-kuggus pa tam sapirzis un nu zerre, ka prett Dahneem pa juhru warreshoht turretees.

Dahnu draugi Galenderi gan irr draudejuschi Dahneem eet palihga un ar nikneem wahrdeem zerrejuschi Wahzeeschus isbeedeht, bet schee nebuht naw pahrbihuschees un nu Enlantes waldischana skaidri istekuse, ka tai karra ne gribboht eejauktees, palishchoht meerā, jo Dahneem ne effoht wis ihsta talšniba.

Pruhfchi semmes wirſu pee Dippeles til tuhral fahkuschi ar wisseem fawem seeleem-gabbaleem schaut pahr to schauro juhras zellu pahri us Alses fallu, fur Sonderburgas faschauta pilfata Dahnu spahls stahw, 7tā Juhni naakti pulksten 2jös Pruhfchi fahkuschi taischt tiltus pahr scho juhras schaurumu. Kaut gan Dahnu leeli-gabbali maktigi schahwuschi gribbedami to leegt, tad tomehr Pruhfchi weenas stundas laika tohs tiltus us laiu rindehm salikus us taifuschi gattowus libds pat Alses fallai un tad tikkai tuhral 11 bataljones Pruhfchi gahjuschi til firdigi un duhschigi pahri par tilteem, ka pulksten 4os no rihta jau bij usgahjuschi us Alses fallu un ar eenaidneekem fahkuschi kautes. Dahni par waru nikni turrejuschees un fahwuschees par pilfata celahm. Pulksten 2jös pehz pusseenas Dahnu uswarrejuschi un tohs dsinnufchi us fallas ohtru mallu, fur tee effoht kuggos eemettuschees un aigahjuschi us fawu leelo Wihnes fallu. No Pruhfcheem neweens ne effoht noslihzi, bet til kahds simts faschants, bet no Dahneem dauds krittuschi un 1000 fakters. Ne bij neweens dohmajis, ka Pruhfchi til ahtri scho siipro weetu panemshoht. — Pee Apenrades pilfata 2 leeli Dahnu karra-kuggi nahkuschi un fahkuschi schaut, bet Pruhfchi tà teem krahwuschi wirſu, ka pa ibsu laiku 10 leelas lohdes jaur kuggu seenahm gahjuscas un 1 mast-kohku nolansufcas.

Wahzsemme. Württembergas 82½ gaddus weisz Kehnisch Wissums I. 13tā Juhni no rihta nomirris. Nu tur irr par kehninu palizzis winna dehls Kahrlis un winna kehnineene irr mu hfu Keiser a mahfa leelwirsteene Olga Nikolajewna, kas ar winna salaulata 1. Juhli 1846. — S—d.

No **Leepajas** pusses, tanni 20tā Juhni. Pehz pehrnas filtas un leetainas seemas mums bija diktii auksis un fauss pawaffars. Seemela wehji rudsus weeglas semmels pawisham ispuhta, zittur rettus paddarija. Pa Jurgeem (23schā Aprils) bija fals pee 3 grahdeem par naakti un sneegs; un 11tā un 12tā Maijij bija pußsvedas döflich sneegs nokritis un saltin arri falla, ka dauds weetās, wissewairak mesha ehnās, brangi ar ragguhm braukuschi.

Tanni 14tā Maijij tappa pee mums tikkai virmais pehrkons dsirdehts. No 20tā Maija atmettahs atkal diktii filts, ka daschu deen fültums pee 30 grahdeem leels; bet leetus neka! — Ausas, firni un meeschi agraki sehti kohschi fanakuschi, bet pehz leetus iskaltuschi un isflahpuschi twihfst. Sahle fanemmachs gan augt, bet arri pehz leetus flahpa, kamehr tanni 4tā un 15tā Juhni bija labs leetus us scho pussi. — Lai Deewas atdarra fawu baggatu rohlu un pee-ehdina wissus, kas döflich ar labbu prahtu — fawu swichtigu un angligu leetu nowehledams!

Leepajas gimnastas skohlas jauneklis, kas kā jau Avises bija lassams Webruara mehnefi nosuddis, tāt 12tā Juhni walkarā tappa juhrmalle kahdas werstes no Leepajas ar wissahm drehbehm un wehl pulsteni kabbatā, nedishwōs atrasts. Laiķam gan juhras wilni to isdīnūjuschi pēc mallas, bet kur tas tīl ilgi gulleits un kur un kā iħstī mirris, kas to warr finnaht.

No **Grohbinas** pusses. To zettortdeen preeksch wassaras fwehtleem (4tā Juhni) effoht tāt püssē leels leetus ar pehkoni bijis, ka uhdens straumehm tezzejis. Tadaiku **Wahrtajas** krohgā sibbens diwi reis weens pakkal oħra eespehris, ka ugguns tuhlin bijis jumtā redsams. Gan fasfrehjuschi glahbt, jo deenas laikā tas notizzis, tad tak no weena galla tikkai appakħas seenas ween atlikusħas; zits wiss fadefis. No krohdineka mantahm zittas gan isgħalhba.

Nischinewē (Kreuzsemme) effoht kahds dahr-neeks prohweis kohkwillas kruhmus audsejt pehrnā gaddā un effoht labbi isdeweess, jo winna audsea ta kohkwilla nebuht ne effoht fliftaka ka ta eelj Amerikas audseta. Dahrsneeks gribboht us preeksch u wehl waixak ar kohkwillas audsesħanu darbotees.

Berlines baggatam bankeerim, kas preeksch gad-deem no faww skriħwera apsagts, bes ka tas to sagħi warrejis roħka dabbuht, ne fenn grahnata ar nandu no Amerikas atnahlusi. Saglis bij ajsbeħd fis us Ameriku un tur karra deenestā stahjis, bet fasħauts Isarete għall-dams faww fennak darritu greħku atminnem-dams no'sħeħlojjis un iħpaċċha raksta, kurrā tas faww Amerikā no pelnitu leelu manu farakstijis un no spreidis, lai tikpat dauds nandas, zik tas Berlines bankeerim sadis, atkal bankeerim aktob. — Kaut wissi greħz-necki wehl pēc laika atgħiesħtohs, un to graffi, ko tee zittam atwilluschi, atħid sinatu.

Wahzsemme no svinneja retti peedfihwotus fweht-kus, prohti semneeks Konrads Aus, kas to wezzumu peedfihwojis no 89 gaddeem ar faww 8 gaddus jaunaku, prohti 81 gaddus wezzu feewu, peħz 64 laulibā fad-fihwotem gaddeem faww 64 to kahsu deenu svinnejjs. Ta tas wiħrs allas ħ-sweħtieħ toħy, kas deewa-bihjasħanu kohp!

G. J. S.

* No **Kursemme**. Ziegawas pusses Avisu mihtotaji gaida skaidras finnas par teem nokħiħdu-scheem Pohlu dumpineekem, kas effoht nodedfinajuschi Abġunnejt Putreħnu saħħadha 4 mahjas, 2 kroħna mahjas un 2 dsimta mahjas, weena kroħna mesħa sarga mahjas, Sallassmuħħas mesħa 2 oħsolus un kroħna mesħa 4 oħsolus, arri dauds zittus eeddedfinajuschi, bet tee naw degguschi, — un kas 12tā Juhni kroħna mesħa sargam schahwuschi ar rewolvera pistoli, bet par laimi schahweens isgħajjis padussei par appakħsu un us oħra schahweena pistolee naw spraqgħu un tad-

slepħawa aismuzzis. Arri nodeggusħas zittas mahjas, no kurrāħm ne finn kur ugguns zehlees; jo dumpineeki naw rakstijuschi, kā tee schihs nodedfinajuschi, jeb warbuht winnu rakstī naw atraisti. Bet tad pilsteesa toħs sleplawus ar saldateem tagħġad stipri mekle roħkā, tad skaidras finnas par winnu nedarbeem tikkai tad-dohsim, tad tee buhs nokerti.

No **Baunkas**. Bahris gaddinu aissgħajuschi, kurrōs Deewi muhsu miħlu draudses eedfihwotajus no ugguns-għarrha pasargajis; bet nu atkal 1m Juhna deenā ap-paschu pujsdeenas laiku kahda pēc Pilsmiħħas Kroħna pagasta, Baunkas draudses pēd-derriga fainneka mahjas tikkā par pelnu kohpu, zaur no stipri weħja fagrahbta ugguns. Weena patte ehla atliku sees, zittas wissas ar wissah fainneka un għejju mantahm par ugguns laupjumu tappuħħas. Arri kahdas 30 aitnas, ko abtrumā ne warreja glahbt, grubtu nahwi atraddusħas. — Ugguns zehlu fees zaur kahdu 10 gaddus wezzu puifħeli, kas ar seħwelkohzineem bleħnoddamees aqgsħipu weħja stah-weddamā laidara, salmōs dsirksteles eela idis. — Kaut jelle ikkatrix mahju waldineeks un eedfihwotajis jo zeett us to skattitohs, ka ugguns-kohżini, kas gan derrig iun labbi, bet lohti waqtnej, lai nefaprafshu behrn roħkās ne naħk; jo jan dascha nelaimi zaur wiñneem us tahdu wiħsi noti kfu. Muhsu miħtais mahzitajis finn no tam dabbujis, bes laweħħanas us nelaimigeem nodeggusħem ajsbrauza winnu behdigas un no-skummuħħas firdis kā ween finnadjem meerinaħt. Atradda nabbadfinus bes pajumta, tuffixx no wissa zitta, kas zil-velkam pēc d'sħiew derr, roħkas schnaugħ-damus un karħas behdu afferas raudam, ar sħiekk miħleem behrnineem ap-mahju druppahm un kweħlo-schahm degguma atlikħam, appakħs kurrāħm arri winnu fuhr un grubti pelnita nabbadħiha faww gallu dabbujuse. Birma wassaras fweħtku deenā, kurrā miħtais Deewa nams ar fweħha Deewa wahrda klaus-tajeom bij peepi dħihs, mahzitajis peħz beighta spreddika draudses behrn li tgħixi un fweħta preeka pinnus waigħus u-slukojis minnetu noti kumha draudsei fluddin-nja un ar laipnigeen wahrdeem to mahzibu pēc firdi sikkha: lai ikkatrix, kas fweiks, wessels, fweħtieħks un pasargħa fweħtkus peedfihwojis, kameħi winni, tee nodegguschi, leelas behdas zejt, ne peekuħst un jo ruhpigi us to d'sennħas, faww scheħliga debbexx teħwa ap-għadha sħanu un sargħa sħanu atsikt, pateikt un fl-aħnejt, kas meħs arri no sedfigi Deewa preeksħa; bet ka Deewi tomhekk bes mitteħħanas par mums għadha, un arri tagħġad pat weħl leetħus un isdewiġi laiku doħħdams mums fweħtieħu un peetħħanu leek sagħadi. Lai arri prett teem truħkum zejd-dameem nodeggusħem fawwas firdis un roħkas ne aissleħħdsm,

bet labraht brahligu miylestibū winneem rahdidami kārs pehz eespehſchanas un kā ſaprasdams par palihgu nahkam winnu behdas kluſſinadami un remdedami. Turklaht fazija, ka ar neiffakamu preku jau tuhlit nobrauzoht redſejis, ka apkahreji laimini daschu weſumini ar pahrtikſchanu nelaimigeem bij peefuhtijuschi. Beidſoht padeggus ſawā aisluhgſchanā eeſlehdſa, luhgdamſ, lai Deewſ winneem pazeetigu ſirdi dohd, ſawu gruhtu likteni rahmi un kluſſi nest, prett Deewa zelleem ne furredami, jo tee daudſkahrt neiprohtami, bet tomehr labbi. — Ko lai nu mehs paſchi vee tahda notikuma, es un iſkatſ ſzits ſalkam nu wehlamees?! — Manna wehleſchana un luhgſchana irr ſchi: lai Deewſ manni no nelaimes paſarga un mannim tahuſ prahlu un ſirdi dohd, ka lad orri baggats Deewſ mantas un pahrtikſchanu kalmu lee-lumā buhtu bijis, muhſcham geklibā un pahrgudribā ne krihtu un eelſch tahn paſtahwigū laimi melleju. Redſam zik ahtri ſchihſ paſaules leetas ſuhd, ka to jau fehnisch Dahwidſ bij peedſihwojis, un zilwekam zittu neko ne atlizzina, ka behdas un nopehſchanu! Lai ar to maſumu, ar ko manni ſwehtijis, gaddigi, ar wiſſeem zilwekeem eelſch ſaderribas un kriſtigas miyleſtibas, preeſch Deewa un ſawas wiſſneezibas gohdam iſturredamees diſhwoju, un pehz tahn man-tahn wiſſwairak dſennohs, kurras nedſ sagli, nedſ ugungs jeb zitta lahda likſta aifgrahbt warr.

J. Spr.

Mescha pohtis.

Kad wehl behrns biju, prafſiju lahdam mescha-fungam, kas tad meschafungam effoht jamahzahs. Winſch mannim atbildeja: „Mans dehls! Zittas ſem-mē winnam jamahzahs kohlus feht un ſtahdiht, meſchis walteht un kohpt; zittas ſemmē atkal zirwjuſ kolt un kohlus zirſt ſemmē“. Es to ne iſprattu. Lad klausijohs, ko meschafungas, jaunās deenās Wahz-ſemmē meschafunga ſkohlas bijis, mannam tehwam par ſcho leetu ſtahſtija: „Ja, ja, zeemin.“ fazija wiſſch, „no wiſſahm tahn ſertahm, ko Wahzſemmē par meschafohvſchanu eſnu mahzijees, mannum ſcheitan it neweena ne waid derrejuſi. Scheitan neweenam wehl ne warr eeteikt, ka meſchus arri warroht iſbeigt. Meschi bijuſchi, meschi buhſchoht; muhſu tehwı ne eespehſuschi winnus iſzirſt, tad arri mehs winnus ne iſzirſtſchoht. Mehs ahtraki ne mahzeſim un ne drifkſteſim prahtri ar mescheem diſhwoht, lihds ka-mehr maſkas truhluma dehl buhſim labbi dabbujuschi pahrfalt, un, kohla ſeinas atmettuschi, par dahrgu jo dahrgu naudu ſewim no tahleneſ ſawas vallohdas un wehbalkus pahrwelt. Lad jau pohtifim wiſſu

ſemmē, lai laudis jo drihs prahtri paleek.“ — Tā runnaja toreis meschalungs. Sinnams — no ta laika kahdi peezdesmit gaddi irraid pagahjuschi; un til pat ahtri, kā zilwek ſewim mattus un bahrdon ſpehi no-dſiht, mehs ne effam wiſſ eespehſuschi ſemmē mattus un bahrdon, prohti tohs meschus nodſiht. Bet — tas diſchums jau teefcham irr nohſt; un lai wehl aie-eet peezdesmit gaddi, tad teefcham dasch gabbals, kur taggad wehl mescha ehna laudim azzis un dohmas krahpj. buhs paſizzis par nekam nederrigu kſaijumu; un lai arri taggad ſzits jo drihs ſawu tizzibū atneſtu, ne kā ſawu brehkschanu par zeetibū vee mescheem, — par peezdesmit gaddeem dſeedahs ſawadu dſeeſmu; un muhſu behrnu behrnu funnihs muhſu besprahſtib, ka mehs ne effoht mahzeſuschi meschus wairak tanpiht, tā kā taggad Spranzuschu ſemmē ar leelu puhiſnu tur atkal meschus ſehi un ſtahda, kur tehwu tehwu preeſch kahdeem 70 gaddeem ſawā brihwefitbas reibumā tohs meschus pohtſtija.

Weens pohtis muhſu mescheem irr tee ſchohgi (ſeh-tas, wiſhjas), ko laudis weetahm par nemehru kohpj. Kurſemmē wehl nowaddi buhtu atrohnam, kur tee ſchohgi, lad winnus ſaliftu weenā rindā zittu zitta gallā, rastohs 200, ir 300 werſtes garri. Zik tur waijag meetu, zik ſtahbu, zik ſchaggaru, zik ſklandu? Un zik ilgi peeteek meets, ſarkana ſemmē oedurts? Zik puhra weetu mescha tur waijaga pahrlaigaht, lihds weenu paſchu werſti ſchohga ſakrauſta?

Ohts pohtis mescheem irr ehlu daudſums. It ja-brihniyahs, kā ſzits ſaimneeks, wairak ne turreddams, kā tikkai lahdas peegas puhraveetas katra laukā, ſewim irr ſakrautijis lihds 8 woi 10 ehlahm, un tahn paſchas kā nekā, bes pondamenta.

Bet bes tahn mescha pohtifichanas wehl dasch ſzits nelabbums eewelkaha. Weetahm, kur laudis aplani ſchohgu kohpeji, winneem it ehniſgi likumi un teefas rohnahs. Biani atmett lohpu gannischana, bet ſzits zittam praffa, lai ſawus laukus, ſawas plawas gonna. Kruhmina gohws, leela lehzeja, celezz Lasdeena ausas. Lasdeens gribb winnu dſiht laukā. Gohws, eetramdita, mukdama lezz neweeta par ſchohgu un pahrlauschahs ſkuſtu. Spreeſch, ka Lasdeenam buhs to gohwi makſah. Gravaina ſuweni atkal eeleen Kalnaina linnos. Apehduschees ſallas linnu-fehllas zitti nosprahgt. Kurram nu jazeefch ta ſkahde? Sinnams, ka Kalnainam. Kalabbađ wiſſh ne kohpj ſawu ſchohgu? —

Bet rafſees pa laikam arri vee ſchihſ buhſchanas laudim jo gudrs padohms. Winnu gaddu zittem ſaimnekeem plawas un gannikle bij weenā gabbala. Šawa weegluma labbad winni turreja ſchohgu, kas plawu no gannikles ſchihre. Pehzak, lad wiſſus

laukus un plawas pahrmehrija, atdewe scho plawu zittam. Nu tee wezzee faimneeki pagehreja, lai tas jaunais plawas turretais to schohgu lohpi. „Kapehz?“ atbildeja schis. „Turrat juhs fawem lohpeem fargu; es atkal turreschu fawai plawai. Kad manna plawa rassees eekohdußt juhsu lohpeem, tad es mafaschü; kad atkal juhsu lohpi ewainohs mannu plawu, tad juhs mafaseet.“

Schim tatschu taisniba. Kam tas skahdes darritais, tam arri frihtahs ta skahdes atlihdinschana. Ja pats gribbi fawus laukus, fawus plawas, fawus dahrsus no fawa pascha lohpeem un putneem issaragaht, tad pinni schohguß,zik gribbedams, ja gans tewim wairak no kabbatas iswelt, ne tas schohgs; bet ne prassi zittam, lai tas fawus laukus un plawas no tawem lohpeem farga. Sinnams, to spihetetaju ne flawefim, kas tibsci gar kahdeem meschmalkeem, jeb zellmalkeem, kur, ganneem wehl jo fawus lohypus waltejoht, drihs kahda skahde warr notikt, fawus schohguß bes kahdas leelas wajadibas atmett jeb palisch, fawu druwu jeb plawy ka par lammatu turredams. Bet kur gannam laika un ruhmes deewegan fawu lohpu redseht un winnam aisskreet preeskha, tur lai schohgu atmett.

Wehl kahds mahrds par tschiganeem.

(Skattes 25ta Str.)

Pa semmu semmehm staigadami winni wairak miht meschos jeb us laukeem pa nafti palikt neka mahjas. Saderrigi un weenprahiti winni irr desgan, zittadi ne staigatu pulkos. Ja tschiganu weenü paschu reds staigajoh, tad winsch irr woi nu kahds isluhks jeb no zitteem atmetts. Ne no ka winsch tik dauds ne bishstahs, ka no zeetuma, tapehz ka winnam gruhti ilgaku laiku weenä un tai paschä weetä palikt. Ja winsch wainigs, tad behg no teem, kam skahdi padarrijis, lai schee winnu tik ne apzeetinatu. Tapat ka sawä wallä staigaht mihte winsch arri netihrigu dñshwoschanu. Winnu feewas ne wihscho fawus mattus kreetni iskemmeht un kautzik nezik nogluddinah, ne wihscho arri fawas drehbes ismasgaht un falahviht. Kad tschiganam sahbaki kahjas, tad winsch lohti lepnis; kad arri pirkstu galli pa spizzem lihstu ahrä, tomehr pee pa pescheem buhs veschi. Stahti un puzzi winni lohti mihte. Seewischi gehrbjahs raibas drehbes, retti kahdu redsehs, kurrat ne buhru raibs lakkats ap galwas. Wihrischki mihte yellekas jeb bruhuas wassaras zeppures ar plattahm mallahm ar spalwu puschi jee tahs, swahrkus un faschokus walca ar saceem krahgeem un garrus sahbokus. Saska pehrwe pee winneem newainibu nosihme.

Ja tschiganam pilniba irr un winsch pehz patikschanas warr ehdeenu wehlees, tad winsch ehd trelau gassu, un ka kahrumus eschus, wahwerinus, lapsas, wistas, sohflenus un piholes. Winni leeli gudreneeki! allasch winneem irr mafschern ahki klah. ja kur manna wistas un sohflenus, tad eespeesch ahkus eeksch maises un nomett scheem putneem preeskha. Putnis to eerihjis fahl ristitees un irr pagallam. Tschigans pee faimneezes klah: „Maht dohdi man to nomitruschu putnu, usdanzofchu tewim par to;“ un dabbu gan. Eschus winni kerr ar jau us tam mahziteem sunneem, istaifa ar sipholeem un kiplohkeem un zepp tad pee ugguns us eesmu, jeb etiki cemehrku futtina. Lapsu papreelschu mehrze wairak deenas no weetas tekloschä uhdens un tad erohk eeksch karsteem pelneem bedre, apseds ar lappahm un gruscheem, un ta to tur iszepp. Stipru dsehreenu tiklab wihti ka feewas bruhke; ir behrnus pee tam jau raddina. Wihnu tee wairak zeeni neka brandwihnu. Parleeka dserfchana winnam douds ne skahde, druzzin tik apreibinajoht. Tabbaku tiklab wihti ka feewas smehke un schouz, bahsch aif luhpas un ehd. Kurrat wiherlini mahjas gan ne buhs tschiganeete pihpja trikkumus luhguse, tohs winnas tapat ehd ka kosas. Pee tschiganeem atrohd lohti mas flimmibas, jo winni zaur aufstumu, wehju, leetu, feegu, baddu irr apzeetinajuſches. Allasch winni mirst jau nowezzejuschi.

Wissa Eitopä pee winneem atrohd weenu un to paschu dabbu, lunkans, manngs un deesgan gudris winsch irr. Winsch jau no dabbas speegs un par tahdu winsch arri dauds reis tohp bruhkehts. Kad kahdu reis tahdam syijonam missejabs, tad winsch lohti bailigs; bet turklaht prasts un rupjisch, ne zik ilgi tad atkal laipnigs un luhdejs, kas pareisi proht peeglauttees. Kad winnam pee rohkas, tad dñshwo kahrumos un libgsmibä, kad naw tad zeesch baddu; no gohda winsch mas ko proht, labbaki winsch sohg jeb baddu zeesch neka strahda. Deewos winneem us daschahm leestahm desgan gaishu prahlu dewis, winni warr tapat kreetni musikanti, un daschi no winneem spehle skaidri ka leelu leesee meisteri pijoles un fitt bungas. Ar dñsli winni arri proht strahdah. Ja kahdu ammatu mahzahs, tad tik to apgrahbst, bet kreetni jau ne eemahzahs nekad. Winneem lunkani lohzeiki, ta-deht maktigi danzotaji un proht arri pa tauwahm staigaht.

Kad winnus Bahzomme ramannija, bija tee seeli sagki, ja, slepawi un dedsinataji. Winneem tas labbi padewahs, jo laudis winnus toresi turreja par burwjeem un ragganahm, tapehz ka schee pratta zittas flimmibas pasiht, mahzeja wissadus stikkus un niklus, ja nu schee ko padarrija, ne drihksjeja neweens winnus

aiftahrt. 1714. un 1715. gaddā nosagga weens tschigani pulks Lugau zeema semneekem wissus fihlus lohpus, un ja wairak ne bij ko sagt, tad sahza dedfinah. Tschigani palikta tik beskaunigi, fa nahze deenäs laikä zeemä un nehma ar warru ko wehl atradda. Kahds flohlmeisters bija par sekrateeri un weens meschakungs winxus labprahrt peeturreja, un laupitas mantas apflehpä. Kahdureis, kahd tschigani atkal bij atnahkuschi laupiht, wissi semneeki fataisijahs kahjäss un sahza tschiganus dauscht; tee aishbehds us meschakunga muischu, semneeki pakkat, te bij ihsti mass farisch. Semneeki ussfrechja muischait ar sturmi, tschigani aismukka un semneeki ne warreja neweenu dshwü fanent. Schinnis laikös tschigani sargahs no neganteem seeleem grehku darbeam. Bet pee nemahziteem tumscheem laudim winnem wehl sakka dshwe. Tur winni stabsta fapnus, sluddina nahloschas leetas, pasalka fur apflehpä manta, krahpij un sohg ko naggi nefs. Winni arri pahrdohd tahdas leetas, kas no ugguns-grehka, lauku no-augschanas un lohpu fehrgahm pasargajoh. Gribbu pastahstiht, ka winni daschureis proht malkus peektahpt. Wahzsemme dshwoja preefsch fenneem gaddeem atpakkat wezzigs wihrs, bet arri labbi mantas fahrigs. Winisch stipri tizzeja, ka dauds weetä effoht appaksch semmes nandas pohdi; istakt tohs ne warroht, bet tohs waijagoht ar gudribu isnent. Mannigi tschigani winnu labbi pasinne. Kahdureis kahd wissi zitti mahjas eedfishwotaj bij isgahjuisch, tschigani atnahze un wezzakais no winneem wezziti ta usrunna: Woi dsredi tehvs, es kluu dsredeis ka towäss mahjäss nauda schahwejotees; ja ta irr teesa, tad abbi warram laimigi tap. Ja labbi maksä, tad raudsäsim isaignahnt no semmes. Wezzais ne sinn no preeka ko darriht un tschiganam maksu apföhlisis, leek lai schis tik freidsahs. Ne ne brähs, ne eet wis tik aktri. Preefschu dohdi scheem zitteem tehwineem un mahtehm kahdu dahwanu, lai tee eet prohjam, winneem ne waijaga redseht, ko mehs darram. Tew taisniba. Saimneeks tschiganus labbi apdahwina un tee aiseet. Tschigans nu sakka us fainneku: Utness septini reis septini rubli (49). Saimneeks darra. Tschigans: Getiin tohs towä kafka drahnä. Ta noteek. Tschigans: Paleez towä gulä appaksch pagalwia spilwena. Darra. Gulli nu gulä un eeguslees apfkattees, woi nauda wehl irr appaksch galwas. Wihis wissu peepilda us mattu. Tschigans: Tu durni! woi ne sinni ka us labbajeem sahneem jaguli? Komehr wezzais apgreeschahs, tamehr tschigans israuj naudu no gultas un eelsek zittu, kahdu paschu muskulu tai weeta un fakka: Gulli nu trihs stundas, un ne kustees, un ja kahds tew ko prassa, tad ne atbildi tam neneeka un wairak naudas buhs pagalwi nefä buhs wehlejees.

Tschigans pa tam lehnitinam iseeet ahrä un — irr prohjam.

Par seemas svehtkeem pulikka diwi gaddi, fur Kursemme, P. pagastä, kahdäss mahjäss eenahk tschiganeetes un rahda seewahm us kahrtim laimi un nelsaimi. Wihti toreis ne bij mahjäss. Kahdai jaunai meitenei, kas tik pirmo lohni pelnija, tschiganeete kahrtis islik-dama sahk raustiht plezzus. Meitene gan paleek bahla, gan atkal farkana, jo manna: woi nu buhs leela nelsaine, jeb warrbuht arri leela laime. Meit, tu lainiga; bet ne warru par welti fazziht, — ja dohssi labbu maksu, tad fazzischu, bet fakku, ka ne noschehlosi. Meitene sawä dumjä prahlä atdohd no mahtes leenetus lindrakus un lakkatu, un tschiganeetes schak pasalka, ka buhschoht us pawassara pufsi isprezzetees. Winnas bruhtgans buhschoht woi nu kaiminu fainneeks, jeb kahds muischäss kungs. Schi lai ejohj swaignesdeenas nakti chnä flattitees, tad buhschoht winna waigu redseht. Meitene dohmaja pee fewim: Smukka esmu gan, warr gon ta notikt. Dikkai skahde, ka fainneeks to dabbujis finnaht, aisdfinnahs tschiganeetehm pakkat un ar teefas finnu schihm lindrakus un lakkatu atnehma, un schibb, finnams, meitenei wairak tahdu laimi ne wehleja, un tapehz wehl schodeen winnu nedf fainneeks nedf muischakungs nedf arri zits kahds apprezzejis.

Tschigani wisswairak mahjo Ungurds un pee Dohnawas uppes. Gisfreikerds winnu skaitlis 146 tuhft, un Turkds 120 tuhft. Kur naw kreetna polizeja, tur winneem labba dshwe. Dohnawas gubernijas winni wehl lihds 1855 bij wehrgi, un par weenu tschigani toreis maksaja 10—12 dukatus, un ko dohmajeet, ne bij wehl to wehrti, jo ne warreja un ne warreja eeradinaht pee darba.

J. R.

* Putnu mihestiba.

Ka spahruputnu leelaka daska wassaras laikä pahrs turrahs, sawas ligdas taifa un behrus iswedd, irr finnams, betzik tohti stipru mihestibu tee pahrimi sawä starpä turra, ne buhs warraht wisseem pasibstams; tadeht gribbu weenu patefigu notiflumu, ko kahds mannim pasibstams kungs stahstija, schi ihsumä isteift.

R. pilsehtä Kursemme bij weenam lungam diwi Kanariju putnini, tehwinisch un mahtite, un gribbedams lai pawassari behrus perrinatu, abbus weenä buhrkinä eselika. Pehz kahdahm diwi neddelahm palikta mahtite flimma un tikkai isguhrussi sehdeja. Tehwinisch redsoht, ka ne mas ne ehda, tai barribu peenessa klah, bet schi to tikkai retti pretti nehma. Pehz kahdahm deenahm lungus flimmo isnehma un zittu mah-

titi no pizis tehwinam peelikka, un dohmaja, tam pa prahtam darrjis; bet neka. Tehwisch fwescho mah-titi eeraudsijis tai tuhliht wirsu skrehja, knahpa un ne mas meeru ne derreja, kamehr pehz trum neddelahm ta atkal bij ja-isnemm. Pa to laiku bij pirma mahtite wessela paliskuse, ko tehwinam atkal peelikka. M tawu preku! Sawu pirmo seewinu eeraudsijis ka ah-prahtha no preeka lehza, un — spahrnius nolaidis lustigi sawai lihgawinai preeskha apfweizinaschanaas dseefminas usdseedaja, ko pa to starpu ne mas ne bij darrjis. Pee ehdeena peegahjis tai tuhliht barribu knahbiti peenessa, ko preeziga pretti nehma. Jo ka wissi preki naw pastahwigi, ta arri schinni reise tee abbi tik ihfu laiku sawa mihlestiba dabbuja preezatees, jo weenâ rihta atraddahs mahtite pee paweddeena, kas no ligsdinas walla tizzis — pakahrusees! —

M. Fr.—n.

Ka zilweki par weenu un to paschu leetu daschadi dohma.

Tai 19ta nummuri fhi gadda mehs atrohdam kahdu stahstu ar to wirsakstu „Maise“. Starp tahm dauds derrigahm pamahzishchanahm tur orr teek rafsihts, ka maise no jo smalki bihdeleteem un jo siypraki no sehnelahm tihriteem milteem wairak spehla dohdoht, neka tahda, kas no rupjeem un netihriteem milteem tohp zepta. —

Turprettim Dr. Schleidens sawa grahmata (Die Pflanze und ihr Leben) rafsta, ka wissapfahrt latram graudam, kweeschu jeb rudsu, zeeschi appaksch sehnelas un ar scho fa-augusti, weena ne beesa kahria tahdu milteu atrohdama, kas zilwekam weenigi preeskha spehla dohshanas derr un ka tai widdus dakkâ latra grauda tikkai dauds sehrkeles (Starkemehl) atrohdamas, kurras ne dauds scho milteu irr.

Pehz dakteria Schleidena rafsta nu isnahk, ka tahda maise, kas no sehnaineem milteem zepta, dauds wairak spehla dohd neka tahda, preeskha kurras bihdeleti milti nemti tohp; jo pee bihdeleschanas lihds ar tahm sehnelahm arri tee ar schahm pehdejahm fa-augusti un preeskha spehla dohshanas derrigee milti atschkirti tohp; eeksch bihdeleteem milteem tamdeht gan dauds

sehrkeles, bet mas no scheem pehdejeem milteem at-rohdami. —

Kad cedohmajohs no tahm treknahm un spehzigahm meldera zuhlahm, kas weenigi ar bihdeletu milteu sehnalahm un klijahm tohp barrotas, tad jadohma, ka Schleidenam irr taifniba.*)

G. Schlosberg.

Saplifis pants.

Slavejamais muhika meisteris L... aisseisoja kahdu reis us Madridi (Spanjeru lehineenes leelu pil-fatu) un tur daschadus kuzertus ar tahdu apbrihno-jamu weiklibu spehleja, ka teatera nammâ daschureis wisseem klausitajeem ne ruhmes ne bij un skunstneka maks, kam gan wehl ruhmes ne truhka, itt labbi pil-dijahs. Paschulaik kad muhika meisters taisijahs prohjam braukt, muhki winnu wehl usluhdse, lai wehl weenu reis sawu skunsti flohsterim par labbu rahdoht, un winsch to arri apsohlija isdarriht. — Teatera nams bij muhkeem par leelu preku atkal pahrpahrim pilns ar klausitajeem, no kurreem flohsterim nu labe grassis cenahza. Gribbedami no eenemtas naudas sawam labbadarritajam arri kahdu teesu nowehleht, muhki aissuhtija muhka meisterim zukkura pautu, kurre widdu bij ar seltu likluchi pevildiht. L... fungam pants nemmoht no rohlahm isslihdeja un us grihdu no-krittis saplihsa. Skunstneks seltu salaffija un muh-keem aissuhtija zeddeliti klah peelizzis, kur wirsu stah-weja: „Es til ehdu pauta haltumu. Dohdeet to dsel-tenumu tam, kam winsch labbaki geld.“

S—i.

*) Ta effoht gan; jo ta leezina neween Schleidens (ko pehdejaja gadda no Wahsemmeis atazinaja us Leopari, un kas tur taggad ir par augusti preweforu, augusti flohsmelsteru, kas mahja par dabbas leetahm), bet tayat fchs laikas arri leezina fhi laika leelakais dabbas spehla pratjeis Liebigs un zittas dabbas prattigi. Muhsu rupja maise — ko Wahsemmei un zittas semmes mas valbst — dohdoht dauds wairak spehla neka bih-deletu milteu maise. Efmu redsejis, ka kadda nowadda Kur-semme — kur ir wissi semneeki nira mabla semmes labbad-tikkai kweeschus un itt mas rudsu febj, un tadehk saweem darbi-neeteem muhsa atlach kweeschu mäisi dewe libdi dardos, — speh-darbinelli labprah sawu kweeschu mäisi ismihja prett mello-rupja mäisi fazzidami, ka effoht apniffaschi ar to kweeschu mäisi, kas teen ill dauds spehla ne dohdoht, ka rupja maise, ar ko warroht sawu wehderu peebahst, kas pee rupja darbe arri effoht wairak derriga un kas effoht jo fnekkiga. Ar to ne ap-nibstohit newenam darba zilwekam. Leesa gan. S—z.

S i n d d i n a s ch a u a s .

No Saldus frohna pagasta teefas tohp wissi tee, kam kahdas parradu jeb zittas taifnas prassishanas pee ta no-mirruscha frohna mujschas **Saldus nowadneeka** sain-neeka Indrika Kreuzberga buhtu, zaur scho fluddingashanu usazinat, sawas prassishanas lihds **13. August 1864**, kas par to weenigo uslehgshanas terminu noliks, scheit peeteiktees, jo pehz fhi termina neweenn wairs ne

klausib. Tapat tohp arri tee, kas tanti nelaikim ko parrada buhtu, zaur scho fluddingashanu usazinat, sawas parradus tanni wirspeemimeta deenâ fchâ atlidsfinaht; kas tam pretti darrisks, tohs ar diwfahrtigu atlidsfinahsu strahpehs.

Saldus teefas nammâ, 4ta Juuni 1864. 2
(Nr. 785.) Peefehdetajs: J. Markus.

Krohna teefas skrihweris: Külp.

No Krohna Behrsmuischas pagasta teesas tohp
wissi parradu deweji un parradneeki ta nomirnuscha Behr-
Sihpeler Branza meshaafarga **Ansha Greenwinga**,
zaur jcho usajinatt, ar sawahm prassifchanahm lihs **1mo**
Augustu f. g. pee schihs teesas peefteees, jo wehlak ne-
weens ne taps flausihs, bet taps pehz liskumeeni nospreests. 2
Sihpeler, tai 3schä Yubni 1864. (Re. 843.)

No Krohma Behrsmuijhas pagasta teefas tohp
zaur echo fluddinadani sinnams darrichts, fa pierindeen taf
6ta Juhli f. g. eelsch **Udes** muijhas Ra udsu mah-
jahu taps prett sfaidru makhu mairakjohlitajem strgi, geh-
wies, aitas un daschadas mahju leetas pahideobtas. 2
Sibvelē, tai 4ta Juhli 1864. (Nr. 852.)

No Emburgas Krohna pagasta teefas tohp wisseem ahrpufs schihs pagasta teefas aprinka dshwodameem, pee tahm sché peederrigahm Krohna muischahn, fa: Emburgas muischahs, Jaun-Swirlauku muischahs Billumuischahs, Garroshu muischahs, Kensiuk muischahs, Kulpju muischahs, Zelgawas meschakunga muischahs in Sallgalles muischahs peederrigeem lohzelkeem zam scho sunnams darrihts, fa no 15ta Juhla deenas f. g. galwas nandas un zittas mafschanas, fa arri passes mainischanas, tikkai peektdeena's libds püssdeenai ikkateu neddelu scheit pretti uems un tapehz wiffus, fas ar fehahdahn ißdarixschana'm zittas deenas atnahks, schi pagasta teefsa atraidih, — un turflaht teef tah-deem augishä peemimeteem pagasta lohzelkeem, fas farus galwas nandas un labibas parradus wehl libds schim ne buhtu nomafkajuschi, pawehlehts tahdas nodohschanas libds tai peemimetai deeuai (15to Juhli 1864 g.) pee schihs pagasta teefas eemakfaht, ja ne, tad tee, fas to ne ißpildihs, taps veyz lifikumeem apstrahpeti; un wehl arri teek wiffas pagasta teefas fa arri muischahs woldischanas subgats, tohs pee tahm augishä peemimetahm muischahn peederrigus pagasta lohzelkus no mihrischku un seewischku fahrtas, fas bes riktigahm pagasta passhem ahrpufs schihs pagasta teefas aprinka usturrahs, par arrestanteem tai peederrigai teefai nudoht.

Emburgas Krohn pagasta teesâ. 10tâ Subni 1864.

(Nr. 1054.) Teefas wezzafaj: Lining.
Teefas ſtribw.: C. Klingenberga.

Vabbibas un prezzi tirquis Nihgā tai 20. Tuhni un Leepajā tai 20. Tuhni 1864 qaddā.

M a l f a j a p a r :		Rihgå.	Leepaja
N.	R.	N.	R.
1/3	Tschetw. (1 puhyru)	rudsu	160 lihds
1/3	" (1 ")	kweeschu	—
1/3	" (1 ")	meeschu	140 —
1/3	" (1 ")	ausu	—
1/3	" (1 ")	sienu	175 —
1/3	" (1 ")	rupju rudsu mil.	1 60
1/3	" (1 ")	bihdelet	250 —
1/3	" (1 ")	" kweeschu mil.	3 50
1/3	" (1 ")	meeschu putraim.	2 —
10	puddu (1 birkawu)	seena.	350 —
1/2	" (20 mahrz.)	kweesta	400 —
			4 20

M a f f a j a p a r :	R i h g å .	L e e p a j å
	R. R.	R. R.
½ puddu (20 mahz.) Dselses . . .	1 —	1 10
½ " ") tabaka . . .	1 25	2 —
½ " ") fehltu appianu	— —	2 —
½ " ") fehah. zuhku gall.	— —	— —
½ " ") krohna linnu	2 50	2 —
½ " ") brakka linnu	1 25	1 20
1 muzzu linnu fehlu . . . 5 —	5 50	— —
1 " filku . . . . 925 —	9 75	9 —
10 puddu farkanas fahls . . . —	6 —	7 —
10 " baltas rupjas fahls .	6 —	6 —
10 " " smallkas " . .	5 50	6 —

Mihgā atnahkufchi 760 fuggi, aissghajufchi 572 fuggi. — Leepajā atnahkufchi 112 fuggi, aissghajufchi 103 fuggi.

Verantwortlicher Redakteur: Pastor N. Schulz.

Bon der Censur erlaubt. Mitau, den 23. Juni 1864. Nr. 91.

Gedacht bei der Erweiterung und Fassung im 19. Jahrh.